

Article Info/Makale Bilgisi

√Received/Geliş:10.09.2022 √Accepted/Kabul:09.11.2022

DOI:10.30794/pausbed.1173591

Research Article/Araştırma Makalesi

Atakoğlu, B. (2022). "II. Dünya Savaşı Savaş Özürlerinde Tarihsel Değişim: Japonya Örneği", *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2022 Sayı 53: Özel sayı 2, Denizli, ss.Ö17-Ö33.

II. DÜNYA SAVAŞI SAVAŞ ÖZÜRLERİNDE TARİHSEL DEĞİŞİM: JAPONYA ÖRNEĞİ

Büşra ATAKOĞLU*

Öz

Bu çalışmada, Japonya'nın II. Dünya Savaşı savaş suçlarından ötürü Çin'e yönelik özür ifadelerinde görülen tarihsel değişim, özür stratejileri temelinde betimlenmiştir. Çalışma kapsamında Japonya'nın savaş özürleri içerisinde doğrudan Çin'e iletilen veya dolaylı yoldan Çin'i de kapsayan 23 demeçten yararlanılmıştır. Japonya'nın özür söyleminde sıklık sırasına göre üstlenme, açık özür iletilme, tekrardan sakinme beyanı, alıntı ve suçun telafisine yönelik teklifte bulunma olmak üzere beş stratejinin yer aldığı görülmüştür. Çalışmanın sonucunda genel anlamda Japonya'nın savaş özürlerinin, tarihsel süreçte daha kapsayıcı ve belirgin hâle geldiği saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: *II. Dünya Savaşı, Japonca, Japonya, Özür stratejileri, Politik söylem.*

THE HISTORICAL CHANGE IN WORLD WAR II WAR APOLOGIES: THE CASE OF JAPAN

Abstract

In this study, the historical change seen in apologies by Japan towards China regarding the war crimes of World War II were described based on the apology strategies. Within this research, among Japan's war crime apologies, 23 different statements were examined, some directly towards China, with others including China amongst others. It has been identified that there are five strategies in Japan's apology discourse, which are, in order of their frequency: admittance of the crime, direct usage of an apology expression, declaration of forbearance, quotation, and an offer towards reparation of the crime. In conclusion, this study has found that the war apologies of Japan have become more explicit and inclusive over time in general terms.

Key Words: *Apology strategies, Japan, Japanese, Political discourse, World War II.*

*Doktora Öğrencisi, Ankara Üniversitesi, Japon Dili ve Edebiyatı, ANKARA.
e-mail: atakoglu@ankara.edu.tr, (<https://orcid.org/0000-0002-4366-3803>)

1. GİRİŞ

Japonya'nın, II. Dünya Savaşı savaş suçlarından ötürü özellikle 90'lı yıllarda artış gösteren çeşitli özür ifadeleri bulunmaktadır. Söz konusu özür ifadelerine genel çerçevede bakıldığında Yamazaki (2006), Japonya hükümetinin savaş özürlerinin retorik açısından "1) suçun adlandırılmasında belirlilik, 2) pişmanlığın derecesi, 3) temsil, 4) samimiyet/telafi ve 5) kabullenme/alıcı kitle" kriterleri yönünden yetersiz olduğunu öne sürmüştür. Savaş özürlerinde dil kullanımını inceleyen çalışmasında Endo (2000) ise, Japonya'nın savaş zamanına ve savaş suçlarına ilişkin "özeleştir (反省 *hansei*)", "esef (遺憾 *ikan*)", "mutsuz zamanlar (不幸な一時期 *fukōna ichijiki*)" gibi daha muğlak ve örtük ifadelerinin özellikle 90'lardan itibaren "özeleştir ve özür (反省とお詫び *hansei to owabi*)", "istila savaşı (侵略の戦争 *shinryaku no sensō*)" ve "sömürgeci yönetim (植民地支配 *shokuminchi shihai*)" şeklinde daha açık ifadelerle doğru değiştiğini saptamıştır.

Japonya hükümetinin savaş özürlerinin alıcısı çoğu durumda Kore başta olmak üzere Asya halkları olmuştur. Japonya'nın Çin'e yönelik özür ifadelerini sayıca ve içerik bakımından yetersiz olarak değerlendiren Weber (2018), Başbakan Koizumi'nin 2001 yılında Çin'e ziyareti esnasında dile getirdiği "yürekten özür (心からのお詫び *kokoro kara no owabi*)" ifadesinin, Japonya'nın emperyalist döneminde Çin'e karşı işlediği savaş suçlarından ötürü yalnızca ve doğrudan Çin'e iletilen tek açık özür ifadesi olduğunu kaydetmektedir. Bu çerçevede Japonya'nın özür söyleminde özürün alıcısı olarak Çin, Kore'ye kıyasla geride kalmakta ve daha örtük biçimde anılmaktadır. Ancak yine de Çin'e yönelik savaş özürlerinden bahsedilebilmektedir.

Bu çalışmada, Japonya hükümetinin II. Dünya Savaşı savaş suçlarından ötürü Çin'e yönelik özür içeren demeçlerinde belirgin olarak yararlanılan sosyokültürel stratejiler çerçevesinde özür söylemi betimlenerek tarihsel değişimin gözlemlenmesi amaçlanmıştır. Özür içeren demeçlerin seçilmesi aşamasında, doğrudan Çin'e yöneltilen özürlerin yanı sıra "komşu ülke halkları (近隣諸国の国民 *kinrin shokoku no kokumin*)", "çeşitli Asya ülkelerinin insanları (アジア諸国の人々 *Ajia shokoku no hitobito*)", "iyileşmesi güç yaralar taşıyan herkes (癒しがたい傷を負われたすべての方々 *iyashigatai kizu wo ouwareta subete no katagata*)" gibi ifadeler yoluyla dolaylı yoldan Çin'i kapsayan özür demeçleri de çalışmaya dahil edilmiştir. Özür ifadeleri bu çalışma kapsamında söz eylem (*speech act*) olarak ele alınmıştır. Söz konusu özür demeçleri, House & Kádár (2021)'in Japonya ve Almanya hükümetlerinin II. Dünya Savaşı savaş suçlarından ötürü özür içeren 15'er demeci karşılaştırmalı olarak inceledikleri çalışmalarında benimsenen; "açık özür iletme", "üstlenme", "tekrardan sakınma beyanı", "suçun telafisine yönelik teklifte bulunma" ve "alıntı" olmak üzere beş özür stratejisi temelinde gruplandırılarak ele alınmıştır.

2. "ÖZÜR" KAVRAMI VE ÖZÜR STRATEJİLERİ

Türkçede "özür"; "1. Bir kusurun hoş görülmesini gerektiren sebep, mazeret. 2. Bir kusurun, bir suçun elde olmadan yapıldığını ileri sürme, mazeret. 3. Sakatlık, bozukluk, eksiklik veya elverişsizlik. 4. Kusur, defo." olarak tanımlanmıştır (TDK Sözlük Anlamı, t.y.: <https://sozluk.gov.tr/>). Bu tanımlar arasında 1. ve 2. anlamı ile "özür", bu çalışmanın konusu ile örtüşmektedir. Buna göre Türkçede özür kavramı, ilk anlamıyla bir kusurun mazur görülmesini sağlayacak bir sebebi içerirken ikinci anlamında söz konusu kusurun bilinçsizce gerçekleşmiş ve istemeden yapılmış bir kusur olduğunu öne sürmeyi ifade etmektedir. Her iki anlamında da özür kavramının "mazeret" ile karşılandığı da görülmektedir. Bir eylem olarak "özür dilemek" ise Türkçede "1. Özrünü öne sürerek bir işi yapmayı istememek, bir işten bağışlanmasını istemek. 2. Yaptığı bir yanlıştan ötürü bağışlanmasını istemek." olarak tanımlanmaktadır (TDK Sözlük Anlamı, t.y.: <https://sozluk.gov.tr/>). İlk anlamıyla özür dilemek, bir kişinin gelecekte yapmak istemediği bir eylemden geri çekilmek ve yapmış veya yapacak olduğu bir eylemden ötürü bağışlanmayı istemesini içermektedir. İkinci anlamıyla ise kişinin yapmış olduğu hatalı bir eyleminden ötürü af dilemesini ifade etmektedir. Türkçe "özür" ve "özür dilemek" tanımlarından yola çıkarak özür kavramı geniş çerçevede "hatalı bir eylemin affını dileme ve mazeret öne sürme" olarak kendini göstermektedir.

Japoncada "お詫び *owabi* (özür)"; "Özür dileme, af dileme." olarak eylem üzerinden tanımlanmıştır (Weblio, t.y.: <https://www.weblio.jp/content/お詫び>). Bu durumda Japonca sözlükte "謝る *ayamaru* (özür dilemek)" tanımına başvurulmuştur. Japoncada "謝る *ayamaru* (özür dilemek)"; "1. Hatalı olduğunu düşünerek karşı taraftan af dilemek. Özür dilemek. 2. Sıkıntıya girmek. Afallamak. Yenilmek. 3. Sıkıntıya girip reddetmek. Geri çekilmek." olarak tanımlanmıştır (Weblio, t.y.: <https://www.weblio.jp/content/謝る>). Bu çalışmanın konusu ile örtüşen anlam "謝る *ayamaru* (özür dilemek)" sözcüğünün ilk anlamıdır. Buna göre Japoncada "özür" ve

“özür dilemek” tanımlarından yola çıkılarak özür kavramı geniş çerçevede “kişinin hatalı olduğunu düşünerek karşısındakinden af dilemesi” olarak kendini göstermektedir. Japonca ve Türkçede özür tanımı, “kişinin hatalı veya kusurlu bir eylemini tanıyarak karşı taraftan af dilemesi” olarak ortaklık göstermektedir.

Yukarıda yer alan sözlük tanımları, bir özürün yer alabileceği bağlam farklılıklarını gözetmeksizin geniş çerçevede özür kavramına ilişkin tanımlamalardır. Ancak söylem boyutunda ele alındığında bir özür ifadesinin günlük bağlamda spontane, kişilerarası bir biçimde gerçekleşmesi veya politik bağlamda kamusal, planlı bir şekilde gerçekleşmesi farklılık göstermektedir. Bu çalışmanın konusunu oluşturan özürler, politik bir bağlamda kamusal olarak gerçekleştirildiğinden, politik özür söylemlerinin genel yapısına bakılması yararlı olacaktır.

Alan yazında kamusal özür söz eylemleri ve kamusal özürlerde politikacıların kullandığı stratejilere odaklanan çalışmalar (Augoustins, Hastie & Wright, 2011; Blatz, Schumann, & Ross, 2009; Harris, Grainger, & Mullany, 2006; Kampf, 2009; Lind, 2008; Murphy, 2015) artış göstermektedir. Bu çalışmalar arasında Harris, Grainger, & Mullany (2006), politik özürlerin genel karakteristiklerini şu şekilde betimlemiştir:

- Politik özürler toplumsal sahada yer almaktadır ve müdahaleye açıktır.

- Politik özürler sıklıkla bir çatışma veya münakaşadan ortaya çıkmaktadır ve özellikle politikacının makamı büyüdükçe, bu tür özürler spontane olmaktan ziyade; genelde haksızlığa uğrayan grup veya kurbanlarca talep edilmektedir.

- Politik özürlerde; doğrudan özür sözcükleriyle kurulan bir özür söz eyleminin ve konuşucunun özür dilediği konunun suçunu veya sorumluluğunu üstlendiğini belirten bir ifadenin, özürün medya ve halk tarafından geçerli kabul edilebilmesi için olmazsa olmaz etmenler olduğu düşünülmektedir.

- Politik özürleri gerçekleştiren konuşucuya yönelik açık bir bağışlama cevabı oldukça nadirdir.

Bu betimlemenin üçüncü maddesinde, politik özürlerin geçerli olması için özür söz eylem boyutuna ve içerdiği sosyokültürel elementler boyutuna işaret edilmektedir. Buna göre geçerli bir özür söz eyleminin, özür sözcükleriyle oluşturulması gerektiği öne sürülürken sosyokültürel elementler kapsamında konuşucunun özne konu olan suçu veya söz konusu suçun sorumluluğunu üstlenmesinin elzem olduğu vurgulanmaktadır.

Özür söz eyleminin içeriğine bakıldığında ise Murphy (2015), hem günlük hem de parlamenter özür ifadelerini irdeleyerek özür söz eyleminin geçerlilik koşullarını aşağıdaki şekilde betimlemiştir:

Önermesel içerik: Konuşucu veya konuşucu adına resmi olarak tanınan bir temsilci tarafından, gerçekleştirilmiş veya gerçekleştirilecek olan bir eylem.

Hazırlayıcı koşul: Konuşucu eyleminin, özürün alıcısı veya bağlamsal olarak ilgili üçüncü bir taraf için suç veya kusur olduğunu düşünür.

Samimiyet koşulu: Konuşucu, eyleminden veya sonuçlarından pişmanlık duyar.

Ana koşul: İfade, bir özür olarak sayılır.

Bu şekilde Murphy (2015) hem günlük hem de politik özürlerde geçerliliğini koruyacak kapsayıcı bir özür söz eylemi betimlemesi ortaya koymuştur. Buna göre özür söz eylemi; kusurlu bir eylemi gerçekleştiren kişi veya söz konusu kişi adına yetkili birinin, özne konu olan eylemin hatalı olduğunu düşünerek pişmanlığını dile getirmesi olarak tanımlanmaktadır. Politik bağlamda dile getirilen özürler her ne kadar günlük özür söz eylemlerinden içerik, suçun ağırlığı, etkisöz eylemin etki alanı vb. çeşitli yönlerden farklı olsa da günlük hayattaki özürlerin söz eylemsel içeriği temelde politik özür söz eylemleri için de geçerlidir.

Özür söyleminde ve özür söz eylemlerinde mercek altına alınan bir diğer konu da özür dileme esnasında gözlemlenen sosyokültürel elementler olmuştur. Blum-Kulka vd. (1989, akt. House & Kádár, 2021) kişilerarası günlük konuşmalarda, konuşucuların yararlandığı ve bir özürün geleneksel olarak tanınmasını sağlayan beş ana element olduğunu öne sürmüştür. Bu elementler; 1) özür bildiren sözcükle oluşturulmuş bir özür ifadesinin dile getirilmesi, 2) konuşucunun özür dilemesine yol açan eylemin sorumluluğunu üstlenmesi, 3) konuşucunun özür dilemesine yol açan eylemin izahını yapması, 4) konuşucunun karşı tarafa verdiği zararı telafi etmesi veya telafi teklifinde bulunması ve 5) konuşucunun özür dilemesine yol açan eylemin tekrarından sakınacağını beyan etmesi olarak açıklanmaktadır. Bu elementlerden yalnız birinin veya çeşitli kombinasyonlarının kullanılmasıyla özür söz eyleminin alıcı tarafından tanınacağı saptanmıştır. House & Kádár (2021) ise çalışmalarında, söz konusu beş elementin özür stratejileri olarak kullanıldığını ve dolayısıyla politik özürlerde de söz konusu elementlerin geçerli

olduğunu saptamıştır. Bu stratejilere ek olarak, önceki konuşucuların demeçlerine doğrudan veya dolaylı olarak atıfta bulunmayı içeren “alıntı” stratejisi, *meta* bir strateji olarak önerilmiştir.

Bu kapsamda savaş özürleri, politik bir söylem olarak kendini göstermektedir. Söz eylem bakımından ise hükümetçe yetkili bir kimse tarafından, geçmiş suçları üstlenerek çeşitli sosyokültürel elementleri içeren stratejiler yoluyla savaş özürlerinin gerçekleştirilebildiğini söylemek mümkündür.

3. ÇÖZÜMLEME VE BULGULAR

Bu çalışmada, Japonya'nın II. Dünya Savaşı savaş suçlarından ötürü doğrudan Çin'e ilettiği veya Çin'i de kapsayan özür söz eylemleri ele alınmıştır. Bu kapsamda 1972-2010 yılları arasında savaş suçlarından ötürü Çin'e yönelik özür ifadesi içeren toplamda 23 demeç incelenmiştir. Tümü internet ortamında erişime açık hâlde bulunan özür demeçleri, *Ministry of Foreign Affairs of Japan (MOFA)*¹, *National Diet Library (NDL) Research System*², *Prime Minister of Japan and His Cabinet*³ ve *Web Archiving Project (WARP)*⁴ sitelerinden derlenmiştir.

Derlenen özür demeçleri kronolojik olarak sıralanmış ve bu sırayı takip ederek numaralandırılmıştır. Ardından özür demeçleri, yararlanılan stratejiler bakımından gruplandırılmış ve her bir strateji temelinde örüntüsel olarak kullanılan sözcükler ve anlatımlardan yola çıkılarak Japonya'nın özür söz eyleminin tarihsel değişimi değerlendirilmiştir.

Ele alınan 23 özür demecinde Japonya'nın yararlandığı özür stratejileri; 1) üstlenme, 2) açık özür iletme, 3) tekrardan sakınma beyanı, 4) alıntı ve 5) suçun telafisine yönelik teklifte bulunma gruplarına ayrılarak incelenmiştir.

3.1. Üstlenme

Suçu üstlenme, veri tabanındaki tüm özür demeçlerinde yararlanılan bir stratejidir. Dolayısıyla üstlenme stratejisi 1972-2010 yılları arasında görülmüştür. Özür söz eylemlerinde üstlenme stratejisi, aynı zamanda suça gönderimde bulunmayı içermektedir. Bu gönderimler savaş zamanını ve savaş suçunu anma ile gerçekleştirilmekte olup savaş zamanı ve savaş suçları kimi zaman daha örtük kimi zaman da daha belirgin şekilde anılmıştır.

90'lı yıllara kadar savaş zamanı, aşağıdaki örneklerde yer aldığı gibi “geçmişte” ifadeleriyle anılırken; savaş suçları da yalnızca “büyük acı ve zarar vermek” gibi daha örtük bir biçimde anılmıştır.

1. 1972, Başbakan Kakuei TANAKA: ... 過去において ... 重大な損害を与えたこと... [...geçmişte...ağır zararlar vermenin...]⁵

2. 1982, Kabine Genel Sekreteri Kiichi MIYAZAWA: ... 過去において ... 多大の苦痛と損害を与えたこと... [...geçmişte...büyük acılar ve zararlar verdiği...]⁶

3. 1986, Kabine Genel Sekreteri Masaru GOTŌDA: ... 過去における我が国の行為により多大の苦痛と損害を蒙った ... 我が国の行為に ... [...geçmişte ülkemizin eylemlerinden ötürü büyük acı çeken ve zarar gören... ülkemizin eylemlerinin...]⁷

1 <https://www.mofa.go.jp/>

2 <https://kokkai.ndl.go.jp/#/>

3 <https://japan.kantei.go.jp/>

4 <https://warp.ndl.go.jp/>

5 1972年9月29日・田中角栄内閣総理大臣：日本側は、過去において日本国が戦争を通じて中国国民に重大な損害を与えたことについての責任を痛感し、深く反省する (MOFA, 1972: https://www.mofa.go.jp/mofaj/area/china/nc_seimei.html).

[29 Eylül 1972, Başbakan Kakuei TANAKA: Japonya, geçmişte Japonya'nın savaş yoluyla Çin halkına ağır zararlar vermenin sorumluluğunun tümüyle farkında olup derin özeleştiriye bulunmaktadır.]

6 1982年8月26日・宮澤喜一内閣官房長官：日本政府及び日本国民は、過去において、我が国の行為が韓国・中国を含むアジアの国々の国民に多大の苦痛と損害を与えたことを深く自覚し... (MOFA, 1982: <https://www.mofa.go.jp/mofaj/area/taisen/miyazawa.html>)

[26 Ağustos 1982, Kabine Genel Sekreteri Kiichi MIYAZAWA: Japonya hükümeti ve Japonya halkı, geçmişte, ülkemizin Kore ve Çin'in dahil olduğu çeşitli Asya ülkelerinin halklarına büyük acılar ve zararlar verdiği farkında olup...]

7 1986年8月14日・後藤田正晴内閣官房長官：しかしながら、靖国神社がいわゆるA級戦犯を合祀していること等もあって、昨年実施した公式参拝は、過去における我が国の行為により多大の苦痛と損害を蒙った近隣諸国の国民の間に、そのような我が国の行為に責任を有する... (MOFA, 1986: <https://www.mofa.go.jp/mofaj/area/taisen/gotouda.html>)

[14 Ağustos 1986, Kabine Genel Sekreteri Masaru GOTŌDA: Ancak, Yasukuni Tapınağında sözelimi A seviye savaş suçlularının mabette yer aldığı gibi söylemler de olup geçtiğimiz yıl gerçekleştirilen resmî tapınak ziyareti, geçmişte ülkemizin eylemlerinden ötürü büyük acı çeken ve zarar gören komşu ülke halklarının arasında, ülkemizin eylemlerinin sorumluluğunu taşıyan...]

90'lı yıllardan itibaren savaş suçlarının konuları “işgalci eylemler”, “sömürgeci yönetim” ve “rahatlatan kadınlar⁸” olarak daha belirgin biçimde dile getirilmeye başlanmıştır. Özellikle, İkinci Dünya Savaşı'nın üzerinden 50 yılın geçtiği ve bir dönüm noktası olarak ele alınabilecek olan 1995 senesinden itibaren savaş suçlarına konu olan davranışlara “hodpesent milliyetçilik”, “orantısız şiddet” gibi ifadelerle daha belirgin hâle gelmiştir.

4. 1993, Başbakan Morihiro HOSOKAWA: ... 侵略行為 ... 植民地支配 ... [... işgalci eylemler ... sömürgeci yönetim...]⁹
5. 1993, Başbakan Morihiro HOSOKAWA: ... 侵略戦争, 侵略行為 ... [...istila savaşı, işgalci eylemler...]¹⁰
6. 1995, Başbakan Tomiichi MURAYAMA: ... 独善的なナショナリズム ... [...hodpesent milliyetçilik...]¹¹
7. 2001, Başbakan Jun'ichi KOIZUMI: ... いわれなき暴力 ... [... orantısız şiddet ...]¹²
8. 2005, Başbakan Jun'ichi KOIZUMI: ... 植民地支配と侵略 ... [...sömürgeci yönetim ve işgal...]¹³

Savaş suçlarının belirginleşmesiyle, ilgili suçlardan zarar görenlere yönelik tercih edilen ifadeler de çeşitlenmiştir. Aşağıdaki kesitlerde görüldüğü gibi en yoğun tercih edilen ifadenin, “acı verme” ve “kayba sebep olma” olduğu görülmüştür.

9. 1993, Başbakan Morihiro HOSOKAWA: ...多くの人々に耐えがたい苦しみと悲しみをもたらしたことに... [...çok sayıda insana dayanması zor acılar ve üzüntüler yaşatmış olmanın...]¹⁴

8 II. Dünya Savaşı'nda esir alınarak emperyalist Japonya ordusu tarafından kitlesel ve sistematik şekilde cinsel saldırıya maruz bırakılan kadınlar, Japoncada “慰安婦 *ianfu*” olarak ifade edilmektedir. Bu terim, İngilizce literatürde ise “*comfort women*” olarak yer edinmiştir. Çelik'in (2020) de çalışmasında ele aldığı üzere, uluslararası platformlarda yaygın olarak bu şekilde kullanılması ve Türkçede de benzer ifadelerle kullanılagelmiş olması nedeniyle söz konusu terimin, bu şekilde çevrilmesi durumunda kalınmaktadır.

9 1993年8月23日・細川護熙首相：まずはこの場をかりて、過去の我が国の侵略行為や植民地支配などが多くの人々に耐えがたい苦しみと悲しみをもたらしたことに改めて深い反省とおわびの気持ちを申し述べる (MOFA, 1993b: https://www.mofa.go.jp/mofaj/gaiko/bluebook/1993_1/h05-1-shiryuu-1.htm).

[23 Ağustos 1993, Başbakan Morihiro HOSOKAWA: Öncelikle buradan, geçmişte ülkemizin işgalci eylemleri ve sömürgeci yönetimi gibi sebeplerden çok sayıda insana dayanması zor acılar ve üzüntüler yaşatmış olmanın bir kez daha derin özeleştirisi ve özür hislerini bildiririz.]

10 1993年9月24日・細川護熙首相：私が侵略戦争, 侵略行為という表現を用いましたのは、過去の我が国の行為が多くの人々に耐えがたい苦しみと悲しみをもたらしたとの同一の認識を率直に述べたものでございまして、改めて深い反省とおわびの気持ちを表明したものでございます (NDL, 1993: <https://kokkai.ndl.go.jp/txt/112815254X00319930924/30>).

[24 Eylül 1993, Başbakan Morihiro HOSOKAWA: Ben; istila savaşı, işgalci eylemler ifadelerini kullanarak, geçmişteki ülkemizin eylemlerinin çok sayıda insana dayanması güç acılar ve üzüntüler getirmiş olduğunun bilincini aynı şekilde açıkça dile getirir, bir kez daha derin özeleştirisi ve özür hislerimi beyan ederim.]

11 1995年8月15日・村山富市首相：敗戦の日から50周年を迎えた今日、わが国は、深い反省に立ち、独善的なナショナリズムを排し、責任ある国際社会の一員として国際協調を促進し、それを通じて、平和の理念と民主主義とを押し広めていかなければなりません (MOFA, 1995b: https://www.mofa.go.jp/mofaj/press/danwa/07/dmu_0815.html).

[15 Ağustos 1995, Başbakan Tomiichi MURAYAMA: Yenilgi gününden bu yana 50 tam seneyi karşıladığımız bugün, ülkemiz derin bir özeleştirisi temelinde, hodpesent milliyetçiliğe karşı sorumluluk alan uluslararası toplumların bir üyesi olarak uluslararası iş birliğini özendirme ve bunun da ötesinde barış idealiyle demokrasinin yayılması için çaba harcamalıdır.]

12 2001年・小泉純一郎首相：我々は、過去の重みからも未来への責任からも逃げるわけにはまいりません。わが国としては、道義的な責任を痛感しつつ、おわびと反省の気持ちを踏まえ、過去の歴史を直視し、正しくこれを後世に伝えるとともに、いわれなき暴力など女性の名誉と尊厳に関わる諸問題にも積極的に取り組んでいかなければならないと考えております (MOFA, 2001b: <https://www.mofa.go.jp/mofaj/area/taisen/letter.html>).

[2001, Başbakan Jun'ichi KOIZUMI: Biz, geçmişin yüklerinden de geleceğin sorumluluklarından kaçacak değiliz. Ülke olarak, ahlaki yükümlülüklerimizin tümüyle farkında olup orantısız şiddet gibi kadınların onurunu ve gururunu ilgilendiren çeşitli sorunlarla da aktif bir şekilde başa çıkmamız gerektiğini düşünüyorum.]

13 2005年4月22日・小泉純一郎首相：我が国は、かつて植民地支配と侵略によって、多くの国々、とりわけアジア諸国の人々に対して多大の損害と苦痛を与えました (MOFA, 2005: https://www.mofa.go.jp/mofaj/press/enzetsu/17/eko0_0422.html).

[22 Nisan 2005, Başbakan Jun'ichi KOIZUMI: Ülkemiz, eski sömürgeci yönetim ve işgal pek çok ülkenin, özellikle de çeşitli Asya ülkelerinin insanlarına büyük kayıp ve acı yaşattı.]

14 1993年8月23日・細川護熙首相：まずはこの場をかりて、過去の我が国の侵略行為や植民地支配などが多くの人々に耐えがたい苦しみと悲しみをもたらしたことに改めて深い反省とおわびの気持ちを申し述べる (MOFA, 1993b: https://www.mofa.go.jp/mofaj/gaiko/bluebook/1993_1/h05-1-shiryuu-1.htm).

[23 Ağustos 1993, Başbakan Morihiro HOSOKAWA: Öncelikle buradan, geçmişte ülkemizin işgalci eylemleri, sömürgeci yönetimi ve benzerlerinin çok sayıda insana dayanması zor acılar ve üzüntüler yaşatmış olmanın bir kez daha derin özeleştirisi ve özür hislerini bildiririz.]

10. 1994, Başbakan Tomiichi MURAYAMA: ... 多くの人々に耐え難い苦しみと悲しみをもたらしたことに... [...pek çok insana dayanması güç acılar ve üzüntüler yaşatılmış olmasına...]¹⁵

11. 2005, Başbakan Jun'ichi KOIZUMI: ...多大の損害と苦痛を与えました... [...büyük kayıp ve acı yaşatmıştı...]¹⁶

9. ve 10. kesitlerde görüldüğü üzere “işgalci eylemler” ve “sömürgeci yönetim” suçlarının dile getirildiği kimi özürlerde ise “dayanılması güç acılar ve üzüntüler” sözcükleri ile özür güçlendirilmiştir.

Rahatlatan kadınlar olarak adlandırılan savaş suçuna maruz kalanlara yönelik özürlerde ise “dayanılması güç acılar ve üzüntüler” ifadesine rastlanmamaktadır. Söz konusu kadınlara “bedenen ve ruhen iyileşmesi güç yaralar taşıyan herkes” olarak atıfta bulunurken, savaş suçundan da “kadınların onurunu ve gururunu (derinden) yaralayan” bir sorun olarak bahsedilmiştir.

12. 1995, Başbakan Tomiichi MURAYAMA: ... 従軍慰安婦の問題... 多くの女性の名誉と尊厳を深く傷つけたもの... [Rahatlatan kadınlar olarak anılan sorun... çok sayıda kadının onurunu ve gururunu derinden yaralayan...]¹⁷

13. 1996, Başbakan Ryūtarō HASHIMOTO: ... 従軍慰安婦の問題... 女性の名誉と尊厳を傷つけた問題... [...rahatlatan kadınlar... kadınların onurunu ve gururunu yaralayan...]¹⁸

14. 2001, Başbakan Jun'ichi KOIZUMI: ... 従軍慰安婦問題... 多数の女性の名誉と尊厳を深く傷つけた問題... [Rahatlatan kadınlar olarak anılan sorun... çok sayıda kadının onurunu ve gururunu derinden yaralayan...]¹⁹

Genel anlamda bakıldığında bir özür demeci içerisinde sorumluluğu üstlenilen suçlar için ya “saldırgan eylemler” ve “sömürgeci yönetim” şeklinde betimlenen işgal ve sömürge suçlarından biri veya ikisi ya da “rahatlatan kadınlar” olarak adlandırılan savaş suçu anılmıştır. “Rahatlatan kadınlar” olarak adlandırılan savaş suçu, neredeyse her zaman tekil olarak özür dilenen suçun konusunu oluşturmuş olup uzun bir demeç olmadığı müddetçe diğer savaş suçlarıyla bir arada anılmamıştır. Yine, işgal ve sömürge eylemlerine yönelik en detaylı gönderim “saldırgan eylemler” ve “sömürgeci yönetim” şeklindedir. 90’lı yıllardan itibaren savaş suçlarına yapılan atıflar önceki yıllara göre belirginleşmiş olmakla birlikte bu noktadan itibaren zaman içerisinde daha açık bir hâl almamıştır.

3.2. Açık Özür İletme

Özür bildiren sözcüklerden yararlanarak açık bir şekilde özür iletme stratejisi, 15 kez kullanılmıştır. Bu

15 1994年8月31日・村山富市首相：私は、我が国の侵略行為や植民地支配などが多くの人々に耐え難い苦しみと悲しみをもたらしたことに對し、深い反省の気持ちに立って、… (MOFA, 1994: <https://www.mofa.go.jp/mofaj/area/taisen/murayama.html>)

[31 Ağustos 1994, Başbakan Tomiichi MURAYAMA: Ben, ülkemizin işgalci eylemleri ve sömürgeci yönetimi gibi pek çok insana dayanması güç acılar ve üzüntüler yaşatılmış olmasına yönelik derin özeleştiri hislerimle...]

16 2005年4月22日・小泉純一郎首相：我が国は、かつて植民地支配と侵略によって、多くの国々、とりわけアジア諸国の人々に対して多大の損害と苦痛を与えました (MOFA, 2005: https://www.mofa.go.jp/mofaj/press/enzetsu/17/eko1_0422.html).

[22 Nisan 2005, Başbakan Jun'ichi KOIZUMI: Ülkemiz, önceki sömürgeci yönetim ve işgalle pek çok ülkenin, özellikle de çeşitli Asya ülkelerinin insanlarına büyük kayıp ve acı yaşatmıştı.]

17 1995年7月・村山富市首相：いわゆる従軍慰安婦の問題もそのひとつです。この問題は、旧日本軍が関与して多くの女性の名誉と尊厳を深く傷つけたものであり、とうてい許されるものではありません (MOFA, 1995a: https://www.mofa.go.jp/mofaj/area/taisen/m_hosoku.html).

[Temmuz 1995, Başbakan Tomiichi MURAYAMA: Rahatlatan kadınlar olarak anılan sorun da onlardan bir tanesidir. Bu sorun, eski Japonya ordusunun rol aldığı, çok sayıda kadının onurunu ve gururunu derinden yaralayan bir sorun olup hiçbir şekilde kabul edilemez.]

18 1996年6月23日・橋本龍太郎首相：また、今、従軍慰安婦の問題に触れられましたが、私はこの問題ほど女性の名誉と尊厳を傷つけた問題はないと思います (WARP, 1996: <https://warp.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/11242326/www.kantei.go.jp/jp/hasimotosouri/speech/1996/kisya-0625.html>).

[23 Haziran 1996, Başbakan Ryūtarō HASHIMOTO: Ve şimdi, rahatlatan kadınlar sorununa değinildi fakat ben bu sorun kadar kadınların onurunu ve gururunu yaralayan başka bir sorun olmadığını düşünüyorum.]

19 2001年・小泉純一郎首相：いわゆる従軍慰安婦問題は、当時の軍の関与の下に、多数の女性の名誉と尊厳を深く傷つけた問題でございました (MOFA, 2001b: <https://www.mofa.go.jp/mofaj/area/taisen/letter.html>).

[2001, Başbakan Jun'ichi KOIZUMI: Rahatlatan kadınlar olarak anılan sorun, o zamanki ordunun katılımı altında çok sayıda kadının onurunu ve gururunu derinden yaralayan bir sorundu.]

stratejiden yararlanılan demeçler 1993-2010 yılları arasında yer almaktadır. Açıkça özür iletme içeren tüm konuşmalarda “özür (お詫び *owabi*)” sözcüğü yer almaktadır.

1. 1993, Baş Kabine Sekreteri Yōhei KŌNO: ...心からお詫びと反省の気持ちを... [... yürekten özür ve özeleştirme hislerini...]²⁰
2. 1993, Başbakan Morihiro HOSOKAWA: ...深い反省とおわびの気持ちを... [...derin özeleştirme ve özür hislerini...]²¹
3. 1993, Başbakan Morihiro HOSOKAWA: ... 深い反省とおわびの気持ちを... [...derin özeleştirme ve özür hislerini...]²²
4. 1994, Başbakan Tomiichi MURAYAMA: ... 心からの深い反省とお詫びの気持ちを申し上げたい... [...yürekten derin özeleştirme ve özür hislerini...]²³
5. 1996, Başbakan Ryūtarō HASHIMOTO: ... 深い反省とおわびの気持ちを... [...derin özeleştirme ve özür hislerini...]²⁴
6. 2010, Başbakan Naoto KAN: ... 痛切な反省と心からのお詫びの気持ちを... [...içten özeleştirme ve yürekten özür hislerini...]²⁵
7. 2007, Başbakan Shinzō ABE: ... 申し訳ないという気持ちで... [...özür hissiyle...]²⁶

Özür sözcüklerinden yararlanarak oluşturulan ve açıkça özür ileten anlatımlar, düz anlama karşılık gelmektedir. Düz anlam kullanımları, anlamın net ve doğrudan iletilmesine yararken politik özürler bağlamında yalın bırakıldığında aynı zamanda yüzeysel kalmaktadır. Bu nedenle açıkça özür ileten ifadelerin, “心から *kokoro kara* (yürekten)”, “深く *fukaku* (derin)” gibi sözcüklerle pekiştirildiği görülmüştür. Aynı zamanda yine “心から *kokoro kara* (yürekten)” ve “気持ち *kimochi* (his)” sözcükleriyle duyguların vurgulanması hedeflenmiştir. Bu açıdan, sözcüklerden yararlanarak pekiştirilmiş olan anlatımlar, doğrudan özür iletimlerinde ön plana çıkmaktadır.

20 1993年8月4日・河野洋平内閣官房長官：…心身にわたり癒しがたい傷を負われたすべてのの方々に対し心からお詫びと反省の気持ちを申し上げます (MOFA, 1993a: <https://www.mofa.go.jp/mofaj/area/taisen/kono.html>).

[4 Ağustos 1993, Baş Kabine Sekreteri Yōhei KŌNO: ...hem bedenem hem de zihnen iyileşmesi güç yaralar taşıyan herkese yürekten özür ve özeleştirme hislerini iletir.]

21 1993年8月23日・細川護熙首相：まずはこの場をかりて、過去の我が国の侵略行為や植民地支配などが多くの人々に耐えがたい苦しみと悲しみをもたらしたことに改めて深い反省とおわびの気持ちを申し述べる (MOFA, 1993b: https://www.mofa.go.jp/mofaj/gaiko/bluebook/1993_1/h05-1-shiryō-1.htm).

[23 Ağustos 1993, Başbakan Morihiro HOSOKAWA: Öncelikle buradan, geçmişte ülkemizin işgalci eylemler ve sömürgeci yönetim gibi çok sayıda insana dayanması zor acılar ve üzüntüler yaşatmış olmanın bir kez daha derin özeleştirme ve özür hislerini bildiririz.]

22 1993年9月24日・細川護熙首相：私が侵略戦争、侵略行為という表現を用いましたのは、過去の我が国の行為が多くの人々に耐えがたい苦しみと悲しみをもたらしたとの同一の認識を率直に述べたものでございまして、改めて深い反省とおわびの気持ちを表明したものでございます (NDL, 1993: <https://kokkai.ndl.go.jp/txt/112815254X00319930924/30>).

[24 Eylül 1993, Başbakan Morihiro HOSOKAWA: Ben; saldırı savaşı, işgal eylemleri ifadelerini kullanarak, geçmişte ülkemizin eylemlerinin çok sayıda insana dayanması güç acılar ve üzüntüler getirmiş olduğunun bilincini aynı şekilde açıkça dile getirmiş olarak bir kez daha derin özeleştirme ve özür hislerini beyan ederim.]

23 1994年8月31日・村山富市首相：いわゆる従軍慰安婦問題は、女性の名誉と尊厳を深く傷つけた問題であり、私はこの機会に、改めて、心からの深い反省とお詫びの気持ちを申し上げたいと思います (MOFA, 1994: <https://www.mofa.go.jp/mofaj/area/taisen/murayama.html>).

[31 Ağustos 1994, Başbakan Tomiichi MURAYAMA: Rahatlatıcı kadınlar olarak anılan sorun, kadınların onurunu ve gururunu derinden yaralayan bir sorundur; bu vesileyle bir kez daha yürekten derin özeleştirme ve özür hislerini iletmek isterim.]

24 1996年6月23日・橋本龍太郎首相：…多くの人々に耐えがたい苦しみと悲しみをもたらしたことに改めて深い反省とおわびの気持ちを申し述べる (WARP, 1996: <https://warp.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/11242326/www.kantei.go.jp/jp/hasimosouri/speech/1996/kisya-0625.html>).

[23 Haziran 1996, Başbakan Ryūtarō HASHIMOTO: ...çok sayıda insana dayanması zor acılar ve üzüntüler yaşatmış olmanın bir kez daha derin özeleştirme ve özür hislerini bildiririz.]

25 2010年8月10日・菅直人首相：この植民地支配がもたらした多大の損害と苦痛に対し、ここに改めて痛切な反省と心からのお詫びの気持ちを表明いたします (Prime Minister of Japan and His Cabinet, 2010: <https://www.kantei.go.jp/jp/kan/statement/201008/10danwa.html>).

[10 Ağustos 2010, Başbakan Naoto KAN: Sömürgeci yönetiminin getirdiği büyük kayıp ve acıya karşı burada yeniden içten özeleştirme ve yürekten özür hislerini belirtirim.]

26 2007年4月28日・安倍晋三首相：(…) そうした極めて苦しい状況におかれたことについて申し訳ないという気持ちでいっぱいである (WARP, 2007: <https://warp.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/243518/www.kantei.go.jp/jp/abespeech/2007/04/27press.html>).

[28 Nisan 2007, Başbakan Shinzō ABE: (...) bu şekilde aşırı derecede zor bir konuma mecbur bırakıldıkları için özür hissiyle doluyorum.]

“お詫び *owabi*” sözcüğüne, 11 kez olmak üzere, en sık eşlik eden sözcüğün “反省 *hansei* (özeleştirisi)” olduğu görülmüştür. “反省 *Hansei*” sözcüğü birinci anlamıyla “özeleştirisi”, ikinci anlamıyla “pişmanlık” anlamına gelmektedir (Weblio, t.y.: <https://www.weblio.jp/content/反省>). Bu şekilde 反省 *hansei* sözcüğü de özür ifadesini güçlendiren belirgin bir pekiştirme sözcüğü olarak karşımıza çıkmaktadır.

Açıkça özür iletme stratejisinin お詫び *owabi* (özür) sözcüğü çevresinde oluşturularak 反省 *hansei* (özeleştirisi), 心から *kokoro kara* (yürekten), 深く *fukaku* (derin) ve 気持ち *kimochi* (his) sözcükleriyle pekiştirilerek kullanıldığı ve tarihsel açıdan büyük değişime uğramadan benzer ifadelerle oluşturulduğu görülmüştür.

3.3. Tekrardan Sakınma Beyanı

Suçun tekrarlanmayacağını beyan etme stratejisi, toplamda 10 özür demecinde görülmüştür. Bu stratejiden yararlanılan özür demeçleri 1982-2007 yılları arasında yer almaktadır.

1. 1982, Baş Kabine Sekreteri Kiichi MIYAZAWA: ...このようなことを二度と繰り返してはならないとの... 平和国家... [...böyle bir şeyin tekrarlanmayacağı... barış ülkesi...]²⁷

Suçun tekrarlanmayacağını sezdirildiği ilk demeç örneğinde Japonya'nın II. Dünya Savaşının sonundan beri barışçıl olduğu dile getirilmiş ve burada daha örtük bir kullanım gözlemlenmiştir. Ancak “barış ülkesi” ile kastedilen, 1994 yılından itibaren detaylandırılmaya başlanmıştır.

2. 1994, Başbakan Tomiichi MURAYAMA: ... 不戦の決意の下、世界平和の創造に向かって力を尽くしていくことが、これからの日本の歩むべき進路である... 日本国民と近隣諸国民が手を携えてアジア・太平洋の未来をひらくには... 相互理解と相互信頼という不動の土台が... [...savaş karşıtı kararlığının altında, dünya barışının sağlanması için çaba harcamanın, bundan sonra Japonya'nın yürümesi gereken yol olduğu... Japonya halkı ve komşu ülke halklarının, el ele vererek Asya Pasifik'in geleceğini başlatması... karşılıklı anlayış ve karşılıklı güvenden oluşan sarsılmaz bir zemin...]²⁸

3. 1995, Temsilciler Meclisi Kararı: ... 平和な国際社会を築いていかなければならない。 [...barışçıl bir uluslararası toplum kurmalıyız.]²⁹

4. 1995, Başbakan Tomiichi MURAYAMA: ... 独善的なナショナリズムを排し、責任ある国際社会の一員として国際協調を促進し... 平和の理念と民主主義とを押し広めていかなければなりません。 [...hodpesent milliyetçiliğe karşı sorumluluk alan uluslararası toplumların bir üyesi olarak uluslararası iş birliğini özendirmeli... barış idealiyle demokrasinin yayılması için çaba harcamalıdır.]³⁰

27 1982年8月26日・宮澤喜一内閣官房長官：日本政府及び日本国民は、過去において、我が国の行為が韓国・中国を含むアジアの国々の国民に多大の苦痛と損害を与えたことを深く自覚し、このようなことを二度と繰り返してはならないとの反省と決意の上で平和国家としての道を歩んできた (MOFA, 1982: <https://www.mofa.go.jp/mofaj/area/taisen/miyazawa.html>).

[26 Ağustos 1982, Baş Kabine Sekreteri Kiichi MIYAZAWA: Japonya hükümeti ve Japonya halkı, geçmişte, ülkemizin Kore ve Çin'in dahil olduğu çeşitli Asya ülkelerinin halklarına büyük acılar ve zararlar verdiğinin farkında olup böyle bir şeyin tekrarlanmayacağı yönündeki özeleştirisi ve kararlığın üzerinde durarak bir barış ülkesi olma yolunda yürüyegelmiştir.]

28 1994年8月31日・村山富市首相：私は、(…) 不戦の決意の下、世界平和の創造に向かって力を尽くしていくことが、これからの日本の歩むべき進路であると考えます。(…) 日本国民と近隣諸国民が手を携えてアジア・太平洋の未来をひらくには、お互いの痛みを克服して構築される相互理解と相互信頼という不動の土台が不可欠です (MOFA, 1994: <https://www.mofa.go.jp/mofaj/area/taisen/murayama.html>).

[31 Ağustos 1994, Başbakan Tomiichi MURAYAMA: Ben, (...) savaş karşıtı kararlığının altında, dünya barışının sağlanması için çaba harcamanın, bundan sonra Japonya'nın yürümesi gereken yol olduğu kanısındayım. (...) Japonya halkı ve komşu ülke halklarının, el ele vererek Asya Pasifik'in geleceğini başlatması, karşılıklı acıların üstesinden gelerek kurulan karşılıklı anlayış ve karşılıklı güvenden oluşan sarsılmaz bir zemin elzemdir.]

29 1995年6月9日・衆議院決議：我々は、過去の戦争についての歴史観の相違を超え、歴史の教訓を謙虚に学び、平和な国際社会を築いていかなければならない (WARP, 1995: <https://warp.ndl.jp/info:ndljp/pid/285128/www.ioc.u-tokyo.ac.jp/~worldjpn/documents/texts/docs/19950609.O1J.html>).

[9 Haziran 1995, Temsilciler Meclisi Kararı: Bizler, geçmişteki savaş hakkında tarihi bakış açısındaki farklılıklarımızı aşarak tarihten çıkarılan dersleri alçakgönüllülükle çalışıp barışçıl bir uluslararası toplum kurmalıyız.]

30 1995年8月15日・村山富市首相：敗戦の日から50周年を迎えた今日、わが国は、深い反省に立ち、独善的なナショナリズムを排し、責任ある国際社会の一員として国際協調を促進し, それを通じて、平和の理念と民主主義とを押し広めていかなければなりません (MOFA, 1995b: https://www.mofa.go.jp/mofaj/press/danwa/07/dmu_0815.html).

[15 Ağustos 1995, Başbakan Tomiichi MURAYAMA: Yenilgi gününden bu yana 50 tam seneyi karşıladığımız bugün, ülkemiz derin bir özeleştirisi temelinde, hodpesent milliyetçiliğe karşı sorumluluk alan uluslararası toplumların bir üyesi olarak uluslararası iş birliğini özendirmeli ve bunun da ötesinde barış idealiyle demokrasinin yayılması için çaba harcamalıdır.]

1994-95 yılları arasında savaşın tekrarlanmayacağı yönündeki söylemlerde, Asya-Pasifik ekseninde iş birliğine ve demokrasinin yayılmasına davet temelinde barışçıl bir uluslararasılaşma ideali belirgin şekilde dile getirilmeye başlanmıştır. Bu yıllar arasında Japonya'nın "barışçıl kalması gereken" bir ülke olduğunun altı çizilmiştir. Aynı zamanda 1995 itibarıyla Japonya'nın barışçıl politikasını 50 yıldır korumuş olması da ileride yürütülecek olan silahsız ve ekonomik büyüme odaklı politikanın bir teminatı niteliğinde dile getirilmiştir.

5. 1997, Başbakan Ryūtarō HASHIMOTO: ... 歴史の教訓を学び...前事を忘れず、後事の戒めとする... [...ülkemizin tarihten çıkardığı derslere çalışarak...Önceyi unutmadan sonraya örnek olmak...]³¹

6. 1997, Başbakan Ryūtarō HASHIMOTO: ... 平和のために力を尽くそ耐えがたいというとの決意を發表しました。 [...barış için çabalama yönündeki kararlılığını bildirmişti.]³²

1997 yılında vermiş olduğu demeçlerde Başbakan HASHIMOTO, Japonya halkının artık barışa yönelik yerleşik bir bakış açısına sahip olduğunu vurgulayarak hükümetin kararlılığını hatırlatmıştır. Böylece "barışçıl kalması gereken Japonya" söylemi, "barışçıl olan Japonya"ya dönüşmüştür.

7. 1998, Başbakan Keizō OBUCHI: ...長きにわたる友好関係を発展させる。 [...uzun sürecek olan dostluk ilişkileri geliştirilecektir.]³³

8. 2005, Başbakan Jun'ichi KOIZUMI: ... 経済大国になっても軍事大国にはならず、いかなる問題も、武力に依らず平和的に解決するとの立場を堅持しています。 [...ekonomisini büyütüp ordusunu büyütmeden, herhangi bir sorununu da silah gücüne başvurmadan barışçıl yollarla çözen duruşundan ayrılmamaktadır.]³⁴

9. 2005, Başbakan Jun'ichi KOIZUMI: ... まさに戦争への反省を行動で示した平和の六十年であります... 中国や韓国をはじめとするアジア諸国とは、ともに手を携えてこの地域の平和を維持し、発展を目指すことが... [...tam da savaşa yönelik özeleştirimizi eyleme geçirir biçimde barış dolu bir 60 yıl olmuştur... Çin ve Kore'nin başta geldiği çeşitli Asya ülkelerinin, el ele vererek bölgesel barışı koruması ve geliştirmeyi hedeflemesinin...]³⁵

10. 2007, Başbakan Shinzō ABE: ... 21世紀が人権侵害のない素晴らしい世紀になるよう、日本としても貢献したいと考えている... [...21. yüzyılın insan hakları ihlallerinin olmadığı harika bir yüzyıl olması için Japonya olarak katkı sağlamak istiyoruz...]³⁶

31 1997年8月28日・橋本龍太郎首相：私は、我が国が、歴史の教訓を学び、まさに、『前事を忘れず、後事の戒めとする』という視点が広く国民の中に定着していると確信しておりま (WARP, 1997: <https://warp.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/12117138/worldjpn.grips.ac.jp/documents/texts/exdpm/19970828.S1J.html>).

[28 Ağustos 1997, Başbakan Ryūtarō HASHIMOTO: Ben, ülkemizin tarihten çıkardığı derslere çalışarak, tam da "Önceyi unutmadan sonraya örnek olmak" şeklindeki bakış açısının yaygın şekilde halka yerleştiğine inanıyorum.]

32 1997年9月6日・橋本龍太郎首相：日本政府は (…) お詫びを申し上げながら、平和のために力を尽くそ耐えがたいというとの決意を發表しました (MOFA, 1997: https://www.mofa.go.jp/mofaj/kaidan/kiroku/s_hashi/arc_97/china97/kaiken.html).

[6 Eylül 1997, Başbakan Ryūtarō HASHIMOTO: Japonya hükümeti (...) özürlerini iletirken barış için çabalama yönündeki kararlılığını bildirmişti.]

33 1998年11月26日・小渕恵三首相：双方は、この基礎の上に長きにわたる友好関係を発展させる (MOFA, 1998: https://www.mofa.go.jp/mofaj/area/china/nc_sengen.html).

[26 Kasım 1998, Başbakan Keizō OBUCHI: İki tarafın, bu temeller üzerinde uzun sürecek olan dostluk ilişkileri geliştirilecektir.]

34 2005年4月22日・小泉純一郎首相： (…) 我が国は第二次世界大戦後一貫して、経済大国になっても軍事大国にはならず、いかなる問題も、武力に依らず平和的に解決するとの立場を堅持しています (MOFA, 2005: https://www.mofa.go.jp/mofaj/press/enzetsu/17/ekoi_0422.html).

[22 Nisan 2005, Başbakan Jun'ichi KOIZUMI: (...) ülkemiz İkinci Dünya Savaşı sonrası istikrarla ekonomisini büyütüp ordusunu büyütmeden, herhangi bir sorununu da silah gücüne başvurmadan barışçıl yollarla çözen duruşundan ayrılmamaktadır.]

35 2005年8月15日・小泉純一郎首相：我が国の戦後の歴史は、まさに戦争への反省を行動で示した平和の六十年であります。…とりわけ一衣帯水の間にある中国や韓国をはじめとするアジア諸国とは、ともに手を携えてこの地域の平和を維持し、発展を目指すことが必要だと考えます (WARP, 2005: <https://warp.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/11236451/www.kantei.go.jp/jp/koizumispeech/2005/08/15danwa.html>).

[15 Ağustos 2005, Başbakan Jun'ichi KOIZUMI: Ülkemizin savaş sonrası tarihi, tam da savaşa yönelik özeleştirimizi eyleme geçirir biçimde barış dolu bir 60 yıl olmuştur. (...) Hepsinden öte, oldukça yakın olduğumuz Çin ve Kore'nin başta geldiği çeşitli Asya ülkelerinin, el ele vererek bölgesel barışı koruması ve geliştirmeyi hedeflemesinin gerekli olduğunu düşünmekteyim.]

36 2007年4月28日・安倍晋三首相：20世紀は人権侵害の多かった世紀であり、21世紀が人権侵害のない素晴らしい世紀になるよう、日本としても貢献したいと考えている、と述べた (WARP, 2007: <https://warp.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/243518/www.kantei.go.jp/jp/abespeech/2007/04/27press.html>).

[28 Nisan 2007, Başbakan Shinzō ABE: 20. yüzyıl, insan hakları ihlallerinin yoğun olduğu bir yüzyılken 21. yüzyılın insan hakları ihlallerinin olmadığı harika bir yüzyıl olması için Japonya olarak katkı sağlamak istiyoruz dedim.]

Yukarıdaki kesitlerde görüldüğü gibi 1998 yılından itibaren Çin ile iş birliğini ve dostluğu koruma ve geliştirme, silahsız bir politika izleme, ekonomik büyümeye odaklanma, Çin ve Kore başta olmak üzere Asya ülkeleri ile birlik olma, insan hakları ihlallerinin yaşanmadığı bir yüzyıla katkıda bulunma yönündeki beyanlar, savaştan kaçınacak olan barışçıl Japonya'nın detaylandırılmasını sağlamıştır. Dolayısıyla 98'den itibaren beyan edilen savaştan sakınma, eyleme dönük ve daha belirgin bir hâl almıştır.

Savaş suçlarının tekrarlanmayacağına ilişkin beyanlarda "barış" vurgusu öne çıkmaktadır. Buna göre savaş suçlarının tekrarından sakınılacağı yönündeki bildirim, Japonya'nın ülke içinde ve uluslararası ilişkilerinde barış yanlısı bir politika izleyeceği yönündeki olumlu çağrışımına sahip ifadelerle iletilmektedir. Özellikle uluslararası ilişkiler bağlamında iş birliğine çağrı, barışın korunmasına hizmet etme gibi ileriye yönelik girişimci ve barışçıl eylemlere sıklıkla vurgu yapılmıştır.

Tekrardan sakınma stratejisi bağlamında Japonya'nın özür söylemindeki tarihsel değişim; savaşın üzerinden çok zaman geçtiği, Japonya'nın bu süre zarfı boyunca daima barışçıl kaldığı ve ileride de barış çizgisinden ayrılmayacağı yönündeki söylemlerle baş göstermiştir. Ardından "barış Japonya"sı belirginleştirilerek komşu ülkeler başta olmak üzere çeşitli Asya ülkeleriyle birlik olacak bir Japonya söylemine doğru değişim göstermiştir. Bu sayede aynı zamanda, savaş Japonya'sı ile günümüz Japonya'sı arasındaki zıtlığın vurgulanmasıyla Japonya'nın barışçıl politikasının altı çizilmiştir.

3.4. Alıntı

Özür söz eylemlerinde alıntılama, *meta* bir strateji olarak karşımıza çıkmaktadır ve Japonya'nın özür söyleminde bireysel bir özrü güçlendirme potansiyeline sahiptir (House ve Kádár, 2021). Alıntılama stratejisinden 7 demeçte yararlanılmış olup söz konusu demeçler 1982-2001 yılları arasında yer almaktadır.

Alıntılama stratejisi ilk kez, 1972 yılında imzalanarak savaş sonrası Japonya-Çin ilişkilerinin yeniden kurulmasını sağlayan Japonya-Çin Ortak Bildirisinin alıntılanmasında kullanılmıştır.

1. 1982, Kabine Genel Sekreteri Kiichi MIYAZAWA: ...日中共同声明において「過去において日本国が戦争を通じて中国国民に重大な損害を与えたことの責任を痛感し、深く反省する」... [...Japonya-Çin Ortak Bildirisinde "geçmişte Japonya'nın savaş yoluyla Çin halkına ağır zararlar vermiş olmanın sorumluluğunun tümüyle farkında olup derin özeleştiride bulunmaktadır"...]³⁷

Kabine Genel Sekreteri Miyazawa yukarıdaki alıntısında, Japonya'nın savaşa yönelik özeleştirisini ve savaş karşıtı duruşundaki kararlılığı vurgulamıştır. Alıntılama stratejisinden 1997 yılına dek yeniden yararlanılmamıştır. 97'den itibaren, II. Dünya Savaşının üzerinden 50 yılın geçmiş olması vesilesiyle dönemin başbakanı Tomiichi MURAYAMA'nın 15 Ağustos 1995'te verdiği demeç, 2001 yılına dek alıntılanan tek demeç olmuştur. Söz konusu demecinde Murayama, savaş suçlarına atıfta bulunup Asya halklarına zarar verdiklerini kabul ederek özeleştirisi ve özür hislerini iletirken Japonya'nın uluslararası silahsızlanma ve demokrasinin yayılmasına destek olmaya verdiği önemden bahsetmektedir.

2. 1997, Başbakan Ryūtarō HASHIMOTO: ... 内閣総理大臣談話... 『植民地支配と侵略によって、多くの国々、取り分けアジア諸国の人々に対して多大の損害と苦痛を与えた』『歴史の事実を謙虚に受け止め、ここに改めて痛切な反省の意を表し、心からのお詫びの気持を表明』... [...Başbakanlık Konuşmasında... "Sömürgeci yönetim ve işgalden dolayı pek çok ülkenin özellikle de Asya ülkelerinin insanlarına büyük kayıplar ve

37 1982年8月26日・宮澤喜一内閣官房長官：我が国は、（…）中国については日中共同声明において「過去において日本国が戦争を通じて中国国民に重大な損害を与えたことの責任を痛感し、深く反省する」との認識を述べたが、これも前述の我が国の反省と決意を確認したものであり、現在においてもこの認識にはいささかの变化もない (MOFA, 1982: <https://www.mofa.go.jp/mofaj/area/taisen/miyazawa.html>).

[26 Ağustos 1982, Kabine Genel Sekreteri Kiichi MIYAZAWA: Ülkemiz (...) Çin hakkında Japonya-Çin Ortak Bildirisinde "geçmişte Japonya'nın savaş yoluyla Çin halkına ağır zararlar vermiş olmanın sorumluluğunun tümüyle farkında olup derin özeleştiride bulunmaktadır" şeklinde farkındalığını iletmişti ve bu da, daha evvel bahsi geçen, ülkemizin özeleştirisi ve kararlılığını teyit etmekte olup günümüzde de bu bilinçte en ufak bir değişiklik olmamıştır.]

acılar yaşatıldı”, “Tarihin gerçeklerini alçakgönüllülükle kabul ediyor ve burada bir kez daha içten özeleştirme hissimi dile getirerek yürekten özür hislerimi sunuyorum”...]³⁸

3. 1997, Başbakan Ryūtarō HASHIMOTO: ... 内閣総理大臣談話... 我が国として、過去の日本の行為が中国を含む多くの人々に対し、耐え難い悲しみと苦しみを与えた、これに対して深い反省の気持ちの上に立ち、お詫びを申し上げながら、平和のために力を尽くす耐えがたいとの決意を發表しました... [...Başbakanlık Konuşması... geçmiş Japonya'nın eylemlerinin, Çin'in dahil olduğu çok sayıda insana karşı dayanılması güç acılar yaşattığını, söz konusu duruma karşı derin özeleştirme hisleriyle özürlerini iletirken barış için çabalama yönündeki kararlılığımızı bildirmişti...]³⁹

4. 1998, Başbakan Keizō OBUCHI: ... 1972年の日中共同声明及び1995年 8月15日の内閣総理大臣談話を遵守し... [...1972 yılında Japonya-Çin Ortak Bildirisi ve 15 Ağustos 1995 tarihinde Başbakanlık Konuşmasında...]⁴⁰

Yukarıda yer alan kesitlerde görüldüğü gibi 1997-98 yılları arasında Murayama'nın demeci, Japonya hükümetinin savaş suçlarını üstlendiğini vurgulamak ve özür hissini yinelemek için alıntılanmıştır. Bu alıntılarda, Murayama'nın demecinde de yer verdiği savaş suçları doğrudan veya dolaylı alıntılama yoluyla anılmıştır.

5. 2000, Dış İşleri Bakanı Yōhei KŌNO: ... 村山総理談話... [...Murayama Başbakanlık Konuşmasında...]⁴¹

6. 2001, Baş Kabine Sekreteri Yasuo FUKUDA: ...平成7年8月15日に発出された内閣総理大臣談話にあるとおり... [...15 Ağustos 1995 tarihinde yayımlanan Başbakanlık Konuşmasında yer aldığı şekliyle...]⁴²

38 1997年8月28日・橋本龍太郎首相：私自身も一昨年村山前総理が発表した内閣総理大臣談話、すなわち『植民地支配と侵略によって、多くの国々、取り分けアジア諸国の人々に対して多大の損害と苦痛を与えた』『歴史の事実を謙虚に受け止め、ここに改めて痛切な反省の意を表し、心からのお詫びの気持ちを表明』するとの考えと同じ考えを持っています (WARP, 1997: <https://warp.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/12117138/worldjpn.grips.ac.jp/documents/texts/exdpm/19970828.S1J.html>).

[28 Ağustos 1997, Başbakan Ryūtarō HASHIMOTO: Ben kendim de bir önceki yıl, eski Başbakan Murayama'nın yapmış olduğu Başbakanlık Konuşmasında geçen “Sömürgeci yönetim ve işgalden dolayı pek çok ülkenin özellikle de Asya ülkelerinin insanlarına büyük kayıplar ve acılar yaşatıldı”, “Tarihin gerçeklerini alçakgönüllülükle kabul ediyor ve burada bir kez daha içten özeleştirme hissimi dile getirerek yürekten özür hislerimi sunuyorum” şeklindeki düşüncelerle aynı düşünceleri taşıyorum.]

39 1997年9月6日・橋本龍太郎首相：日本政府は、第二次世界大戦敗戦の日から五十周年の1995年、内閣総理大臣談話という形をとりまして、我が国として、過去の日本の行為が中国を含む多くの人々に対し、耐え難い悲しみと苦しみを与えた、これに対して深い反省の気持ちの上に立ち、お詫びを申し上げながら、平和のために力を尽くす耐えがたいとの決意を發表しました。私自身がその談話の作成に関わった閣僚の一人です。そしてこれが日本政府の正式な態度である、立場であることを繰り返し申し上げたいと思います (MOFA, 1997: https://www.mofa.go.jp/mofaj/kaidan/kiroku/s_hashi/arc_97/china97/kaiken.html).

[6 Eylül 1997, Başbakan Ryūtarō HASHIMOTO: Japonya hükümetinin, İkinci Dünya Savaşında yenildiği günden beri elli tam yılın geçtiği 1995 senesi, Başbakanlık Konuşması denen şekli olarak ülke olarak geçmiş Japonya'nın eylemlerinin, Çin'in dahil olduğu çok sayıda insana karşı dayanılması güç acılar yaşattığını, söz konusu duruma karşı derin özeleştirme hisleriyle özürlerini iletirken barış için çabalama yönündeki kararlılığımızı bildirmişti. Ben kendim de o konuşmanın oluşturulmasında rol alan kabine bakanlarından biriyim. Ve bunun, Japonya hükümetinin resmî tavır ve duruşu olduğunu tekrar etmek isterim.]

40 1998年11月26日・小渕恵三首相：日本側は、1972年の日中共同声明及び1995年 8月15日の内閣総理大臣談話を遵守し、過去の一時期の中国への侵略によって中国国民に多大な災難と損害を与えた責任を痛感し、これに対し深い反省を表明した (MOFA, 1998: https://www.mofa.go.jp/mofaj/area/china/nc_sengen.html).

[26 Kasım 1998, Başbakan Keizō OBUCHI: Japonya tarafı, 1972 yılında Japonya-Çin Ortak Bildirisi ve 15 Ağustos 1995 tarihinde Başbakanlık Konuşmasında, geçmişte bir süre Çin'in işgalinin Çin halkına büyük felaket ve kayıp yaşattığının sorumluluğunun farkında olup buna yönelik derin özeleştirisini sunmuştu.]

41 2000年8月30日・河野洋平外務大臣：私は、歴史認識については、戦後50周年に閣議決定を経て発出された村山総理談話で我が国の考え方ははっきりしていると考えています。私も閣僚の一人として、この談話の作成に携わりましたが、これはその後の歴代内閣にも引き継がれ、今や多くの日本人の常識であり、共通の認識であると言えます (MOFA, 2000: https://www.mofa.go.jp/mofaj/press/enzetsu/12/ekn_0830.html).

[30 Ağustos 2000, Dış İşleri Bakanı Yōhei KŌNO: Ben, tarih algısı hakkında savaşın bitiminin 50. tam yılında kabine kararından geçerek çıkan Murayama Başbakanlık Konuşmasında ülkemizin düşünce şeklinin çok net olduğunu düşünüyorum. Ben de kabineden biri olarak bu konuşmanın oluşturulmasında yer aldım ve bunun, ondan sonraki kabineyi de devralarak şu anda Japonların çoğunun sağduyusu olup ortak algı olduğunu söyleyebiliriz.]

42 2001年4月3日・福田康夫内閣官房長官：因みに、我が国政府の歴史に関する基本認識については、戦後50周年の平成7年8月15日に発出された内閣総理大臣談話にあるとおり、...というものである。こうした認識は、その後の歴代内閣においても引き継がれてきており、現内閣においても、この点に何ら変わりはない (MOFA, 2001a: https://www.mofa.go.jp/mofaj/press/danwa/13/dfu_0403.html).

[3 Nisan 2001, Baş Kabine Sekreteri Yasuo FUKUDA: Bu arada, ülkemiz hükümetinin tarihine ilişkin temel algıyla ilgili, savaş bitiminin 50. tam senesi olan 15 Ağustos 1995 tarihinde yayımlanan Başbakanlık Konuşmasında yer aldığı şekliyle (...) denmektedir. Böyle bir bilinçle, sonrasındaki kabinelerin de şu anki kabinelerin de bu yönü hiçbir şekilde değişmemiştir.]

2000-01 yılları arasında Murayama'nın demecinin alıntılanmasıyla, Murayama dönemini takip eden kabinelerin de hâlen aynı görüşte olduğu vurgulanmıştır.

7. 2001, Dış İşleri Bakanı Makiko TANAKA: ... 1995年の村山内閣総理大臣談話の痛切な反省の意及び心からのお詫びの気持ちをここに再確認いたします... [...1995 yılında Murayama'nın Başbakanlık Konuşmasının içten özeleştirisiyle birlikte gönülden özür hislerini burada bir kez daha teyit ederim...]⁴³

Son olarak 2001'de kullanılan alıntılama stratejisi ile, Japonya'nın savaş suçlarını kabul ettiği ve özeleştirisi ve özür hislerini yinelediği belirtilmiştir. Alıntılama stratejisinde konuşucunun, eğer varsa, alıntılanan metne katkısını bildirdiği ve alıntıyı, kendi noktasını vurgulayarak konuşmanın bütünlüğünü zenginleştirmek için kullandığı görülmüştür. Zaman içerisinde alıntılama yoluyla yapılan vurgu ise savaş suçlarının üstlenilmesinden yeni gelen kabinenin de aynı duruşta olduğuna doğru değişmiştir.

3.5. Suçun Telifine Yönelik Teklifte Bulunma

İkili ilişkilerin iyileştirilmesi için suçun tamirine yönelik bir teklifte bulunmanın, en az yararlanan özür stratejisi olduğu görülmüştür. Bu stratejiden, toplamda 5 demeçte olmak üzere, 1972-1998 yılları arasında yararlanılmıştır.

1. 1972, Başbakan Kakuei TANAKA: ...国交正常化の実現をはかるといふ見解を再確認する。 [...diplomatik ilişkilerin normalleşmesinin gerçekleşeceğini öngören bu fikri bir kez daha teyit etmektedir.]⁴⁴

Suçun telifine yönelik bir teklifte bulunma stratejisi ilk kez 1972 yılında örtük bir biçimde kullanılmıştır. Doğrudan Çin'e iletilen bu demeçte Başbakan Tanaka, Japonya'nın Çin ile diplomatik ilişkilerini düzeltereceğini sezdirmektedir. 1994 yılından itibaren, telafi teklifi belirginlik kazanmaktadır.

2. 1994, Başbakan Tomiichi MURAYAMA: ...過去の歴史を直視し、正しくこれを後世に伝える... [...tarihe dosdoğru bakarak doğru bir şekilde gelecek nesillere iletmekle...]⁴⁵

3. 1995, Temsilciler Meclisi Kararı: ...歴史の教訓を謙虚に学び、平和な国際社会を築いていかなければならない。 [...tarihten çıkarılan dersleri alçakgönüllülükle çalışıp barışçıl bir uluslararası toplum kurmalıyız.]⁴⁶

43 2001年9月8日・田中眞紀子外務大臣：こうした歴史の事実を謙虚に受け止め、1995年の村山内閣総理大臣談話の痛切な反省の意及び心からのお詫びの気持ちをここに再確認いたします (WARP, 2001: <https://warp.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/12117138/worldjpn.grips.ac.jp/documents/texts/exdfam/20010908.S1J.html>).

[8 Eylül 2001, Dış İşleri Bakanı Makiko TANAKA: Bu şekilde geçmişin gerçeklerini alçakgönüllülükle kabul ederek 1995 yılında Murayama'nın Başbakanlık Konuşmasının içten özeleştirisiyle birlikte gönülden özür hislerini burada bir kez daha teyit ederim.]

44 1972年9月29日・田中角栄内閣総理大臣：日本側は、過去において日本国が戦争を通じて中国国民に重大な損害を与えたことについての責任を痛感し、深く反省する。また、日本側は、中華人民共和国政府が提起した『復交三原則』を十分理解する立場に立つて国交正常化の実現をはかるといふ見解を再確認する (MOFA, 1972: https://www.mofa.go.jp/mofaj/area/china/nc_seimei.html).

[29 Eylül 1972, Başbakan Kakuei TANAKA: Japonya tarafı, geçmişte Japonya'nın savaş yoluyla Çin halkına ağır zararlar vermenin sorumluluğunun tümüyle farkında olup derin özeleştiride bulunmaktadır. Ve Japonya tarafı, Çin Halk Cumhuriyeti devletinin sunmuş olduğu "Diplomatik ilişkilerin iyileştirilmesinde 3 Prensipten"i yeterince anlayan bir pozisyonda yer alıp diplomatik ilişkilerin normalleşmesinin gerçekleşeceğini öngören bu fikri bir kez daha teyit etmektedir.]

45 1994年8月31日・村山富市首相：我が国としては、このような問題も含め、過去の歴史を直視し、正しくこれを後世に伝えるとともに、関係諸国等との相互理解の一層の増進に努めることが、我が国のお詫びと反省の気持ちを表すことになると考えており、本計画は、このような気持ちを踏まえたものであります (MOFA, 1994: <https://www.mofa.go.jp/mofaj/area/taisen/murayama.html>).

[31 Ağustos 1994, Başbakan Tomiichi MURAYAMA: Ülke olarak bu sorunun da dahil olduğu tarihe dosdoğru bakarak doğru bir şekilde gelecek nesillere iletmekle birlikte ilintili ülkelerin karşılıklı anlayışın ilerlemesi için her zamankinden daha çok çaba harçayarak ülkemizin özür ve özeleştirisi hislerini yansıtabilir düşüncesi, bu planlamanın oluştuğu hislerin de temelidir.]

46 1995年6月9日・衆議院決議：我々は、過去の戦争についての歴史観の相違を超え、歴史の教訓を謙虚に学び、平和な国際社会を築いていかなければならない (WARP, 1995: <https://warp.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/285128/www.ioc.u-tokyo.ac.jp/~worldjpn/documents/texts/docs/19950609.O1J.html>).

[9 Haziran 1995, Temsilciler Meclisi Kararı: Bizler, geçmişteki savaş hakkında tarihi bakış açısındaki farklılıklarımızı aşarak tarihten çıkarılan dersleri alçakgönüllülükle çalışıp barışçıl bir uluslararası toplum kurmalıyız.]

4. 1995, Başbakan Tomiichi MURAYAMA: ... 従軍慰安婦の歴史資料も整えて、歴史の教訓としてまいります。 [...rahatlatan kadınların tarihi kayıtlarını da düzenleyerek tarihten ders çıkarmaktadır.]⁴⁷

5. 1995, Başbakan Tomiichi MURAYAMA: ...過去に対するつぐないとなり、犠牲となられた方々の御霊を鎮めるゆえんとなると... [...geçmişe yönelik bir kefaret olduğu ve kurban olan kişilerinin ruhlarının yatışacağı bir zemin olduğuna...]⁴⁸

6. 1998, Başbakan Keizō OBUCHI: ...歴史を正しく認識することが... [...tarihi doğru bir şekilde algılamanın...]⁴⁹

Son olarak 1994-98 yılları arasında yararlanılan telafi teklifi, tarihin nesnel ve doğru bir şekilde okunmasıyla birlikte tarihi kayıtların düzenlenmesine odaklanmaktadır. 1995 Başbakanlık Konuşmasında Murayama'nın, diğer özür demeçlerinden farklı olarak, silahsızlanma yoluyla savaş kurbanlarına soyut bir borcun ödenmesini ifade ettiği görülmüştür.

Politik özürlerde suçun telafisine yönelik bir teklif, somut bir uygulama gerektirmektedir. Bu nedenle en azından eyleme dökmeye yönelik bir uygulamanın varlığından veya düşüncesinden bahsedilebilen durumlarda telafiye yönelik özür ifadeleri gündeme gelmiştir. Japonya'nın Çin'e yönelik veya Çin'i kapsayan özür söz eylemlerinde savaş suçlarının telafisine yönelik teklifleri tarihin doğru ve nesnel bir şekilde okunarak aktarılması, tarihi kayıtların düzenlenmesi ve tarihten ders çıkarılması temeline odaklanmıştır. Buradan hareketle de Japonya'nın barışçıl ve silahsız bir ülke olarak Asya-Pasifik barışının yayılması ve korunmasında etkin bir rol alma temennisi vurgulanmıştır.

4. SONUÇ

Japonya'nın Çin'e yönelik özür söz eylemlerinde beş farklı stratejiden yararlandığı görülmüştür. Bu stratejiler sıklık sırasına göre şu şekildedir: üstlenme, açık özür iletme, tekrardan sakinme beyanı, alıntı ve suçun telafisine yönelik teklifte bulunma. Çözümleme sonucunda elde edilen; Japonya'nın özür demeçlerinin, söz konusu demeçlerde yararlanılan özür stratejilerine dağılımını gösteren tablo aşağıda yer aldığı şekildedir.

47 1995年7月・村山富市首相：同時に、二度とこのような問題が起こることのないよう、政府は、過去の従軍慰安婦の歴史資料も整えて、歴史の教訓としてまいります。(MOFA, 1995a: <https://warp.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/285128/www.ioc.u-tokyo.ac.jp/~worldjpn/documents/texts/docs/19950609.01J.html>).

[Temmuz 1995, Başbakan Tomiichi MURAYAMA: Aynı zamanda, bir daha böyle bir yanlış olmaması için hükümetimiz, geçmişteki rahatlatan kadınların tarihi kayıtlarını da düzenleyerek tarihten ders çıkarmaktadır.]

48 1995年8月15日・村山富市首相：同時に、わが国は、唯一の被爆国としての体験を踏まえて、核兵器の究極の廃絶を目指し、核不拡散体制の強化など、国際的な軍縮を積極的に推進していくことが肝要であります。これこそ、過去に対するつぐないとなり、犠牲となられた方々の御霊を鎮めるゆえんとなると、私は信じております (MOFA, 1995b: https://www.mofa.go.jp/mofaj/press/danwa/07/dmu_0815.html).

[15 Ağustos 1995, Başbakan Tomiichi MURAYAMA: Aynı zamanda ülkemiz, atom bombası deneyimleyen yegâne kurban ülke olmaya dayanarak, nükleer silahların sonuna dek kaldırılmasını hedeflemekte olup nükleer yayılmayı önleme düzeninin güçlendirilmesi gibi uluslararası silahsızlanmaya aktif şekilde özendirilmeye önem vermektedir. Ben, esas bunun, geçmişe yönelik bir kefaret olduğu ve kurban olan kişilerinin ruhlarının yatışacağı bir zemin olduğuna inanıyorum.]

49 1998年11月26日・小淵恵三首相：双方は、過去を直視し歴史を正しく認識することが、日中関係を発展させる重要な基礎であると考え (MOFA, 1998: https://www.mofa.go.jp/mofaj/area/china/nc_sengen.html).

[26 Kasım 1998, Başbakan Keizō OBUCHI: İki taraf da geçmişe dosdoğru bakarak tarihi doğru bir şekilde algılamanın, Japonya-Çin ilişkilerini geliştirecek önemli bir temel olduğu görülmüştür.]

Tablo 1: Japonya'nın Özür Demeçlerinin Özür Stratejilerine Dağılımı

Özür Demeci	Özür Stratejisi				
	Özür ^a	Üstlenme ^b	Tamir ^c	Tekrardan sakinme ^d	Alıntı ^e
1 Başbakan Kakuei TANAKA, 29 Eylül 1972	-	✓	✓	-	-
2 Kabine Genel Sekreteri Kiichi MIYAZAWA, 26 Ağustos 1982	-	✓	-	✓	✓
3 Kabine Genel Sekteri Masaru GOTŌDA, 14 Ağustos 1986	-	✓	-	-	-
4 Kabine Genel Sekteri Yōhei KŌNO, 4 Ağustos 1993	✓	✓	-	-	-
5 Başbakan Morihiro HOSOKAWA, 23 Ağustos 1993	✓	✓	-	-	-
6 Başbakan Morihiro HOSOKAWA, 24 Eylül 1993	✓	✓	-	-	-
7 Başbakan Tomiichi MURAYAMA, 31 Ağustos 1994	-	✓	✓	✓	-
8 Temsilciler Meclisi, 9 Haziran 1995	-	✓	✓	✓	-
9 Başbakan Tomiichi MURAYAMA, Temmuz 1995	✓	✓	✓	-	-
10 Başbakan Tomiichi MURAYAMA, 15 Ağustos 1995	✓	✓	-	✓	-
11 Başbakan Ryūtarō HASHIMOTO, 23 Haziran 1996	✓	✓	-	-	-
12 Başbakan Ryūtarō HASHIMOTO, 28 Ağustos 1997	✓	✓	-	✓	✓
13 Başbakan Ryūtarō HASHIMOTO, 6 Eylül 1997	✓	✓	-	✓	✓
14 Başbakan Keizō OBUCHI, 26 Kasım 1998	-	✓	✓	✓	✓
15 Dış İşleri Bakanı Yōhei KŌNO, 30 Ağustos 2000	-	✓	-	-	✓
16 Kabine Genel Sekreteri Yasuo FUKUDA, 3 Nisan 2001	✓	✓	-	-	✓
17 Dış İşleri Bakanı Makiko TANAKA, 8 Eylül 2001	✓	✓	-	-	✓
18 Başbakan Jun'ichi KOIZUMI, 2001	✓	✓	-	✓	-
19 Başbakan Jun'ichi KOIZUMI, 15 Ağustos 2003	-	✓	-	-	-
20 Başbakan Jun'ichi KOIZUMI, 22 Nisan 2005	✓	✓	-	✓	-
21 Başbakan Jun'ichi KOIZUMI, 15 Ağustos 2005	✓	✓	-	✓	-
22 Başbakan Shinzō ABE, 28 Nisan 2007	✓	✓	-	✓	-
23 Başbakan Naoto KAN, 10 Ağustos 2010	✓	✓	-	-	-

a: Açık özür iletme, b: Üstlenme, c: Suçun telafisine yönelik teklifte bulunma, d: Tekrardan sakinme beyanı, e: Alıntı

23 adet özür demecinin tümünde, Japonya'nın suçu üstlendiği görülmüştür. Ardından en sık kullanılan strateji, 15 demeçte görülen bir özür sözcüğünden yararlanarak açık bir şekilde özür iletme olmuştur. Suçun tekrarlanmayacağını beyan etme stratejisinden 10 farklı demeçte yararlanılmıştır. Önceki politikacıların sözlerini alıntılamanın ise 7 demeçte kullanıldığı görülmüştür. En az yararlanan strateji ise 5 demeçte karşılaşılan suçun tamirine yönelik teklif olmuştur.

Üstlenme stratejisinde, Endo (2000)'nun da saptadığı gibi, 90'lı yıllardan itibaren hem savaş suçlarına daha açık gönderimde bulunduğu hem de savaştan zarar gören kişi, grup veya halklara yönelik betimlemelerin giderek belirginleştiği ve daha açık şekilde dile getirilmeye başlandığı görülmüştür.

Açıkça özür iletme stratejisi temelinde ise “お詫び *owabi* (özür)” sözcüğünün; “反省 *hansei* (özeleştirilme)”, “深く *fukaku* (derin)”, “心から *kokoro kara* (yürekten)” ve “気持ち *kimochi* (his)” sözcükleriyle pekiştirilerek kullanıldığı saptanmıştır. Açıkça özür iletme stratejisinde kullanılan ifadelerde belirgin bir değişim olmazken pekiştirme sözcüklerinden yararlanarak anlam yoğunluğunun tarih boyunca korunduğu görülmüştür.

Tekrardan sakinme beyanında tarihsel süreç içerisinde belirgin bir değişim gözlemlenmiştir. Bu stratejide Japonya'nın barış yanlı politikalarını koruyageldiğine ve korumaya devam edeceğine yönelik vurgular öne çıkmıştır. Çin ile diplomatik ilişkilerin düzeltilmesine yönelik örtük bir biçimde 1982 yılında başlayan savaştan kaçınma gönderimi, 1994 yılından itibaren Çin ile ekonomik iş birliği, Asya-Pasifik barışının kurulması ve korunması, Kore ve Çin başta olmak üzere Asya ülkeleriyle birliğin sağlanması yönünde seyretmiştir. Dolayısıyla Çin özelinde, Japonya-Çin ilişkilerinin geliştirilmesine ve korunmasına yönelik olumlu yönde değişim gösteren bir özür söylemi karşımıza çıkmıştır.

Alıntılama stratejisinde Murayama'nın Başbakanlık Konuşmasının belirleyici olduğu görülmüştür. Zira 28 Ağustos 1997'den 8 Eylül 2001'e kadar Japonya'nın Çin'e yönelik özür içeren tüm demeçlerinde bu konuşmanın alıntılı olduğu görülmüştür. Alıntılama stratejisinin, savaş suçlarının üstlenilmesi yoluyla özür demecini pekiştirmekten hükümetin ve yeni kabinenin görüşünün de Murayama'nın konuşmasıyla aynı yönde olduğuna dair bir vurguya dönüştüğü saptanmıştır. Dolayısıyla alıntılama kapsamının zamanla genişlediğini söylemek mümkündür.

Son olarak suçun telafisine yönelik teklifte bulunma stratejisine bakıldığında bu kullanımın 1972 yılında Japonya-Çin ilişkilerinin normalleşmesi temennisiyle örtük biçimde başladığı görülmüştür. Ardından 1994 yılından itibaren tarihin doğru şekilde okunması ve tarihi kayıtların düzenlenmesi gerekliliği açık biçimde dile getirilmiştir ancak 1998'den itibaren bu stratejiden yeniden yararlanılmamıştır.

Japonya'nın II. Dünya Savaşı savaş suçlarından ötürü Çin'e yönelik özür demeçlerinde savaş zamanı, savaş suçlarına gönderim ve tekrardan sakinme beyanı, zaman içerisinde daha kapsayıcı ve belirgin yönde değişime uğramıştır. Alıntılamanın kapsamı da zamanla genişlemiş olmakla birlikte bu stratejinin dönemsel bir kullanıma kısıtlı kaldığı görülmüştür. Açık özür iletmede ise pekiştirilmiş ifadelerin benimsenerek tarihsel süreç boyunca korunduğu görülmüştür. Genel çerçevede ise Japonya'nın Çin'e yönelik savaş özürlerinin zamanla daha belirgin ve kapsayıcı yönde değişime uğradığı saptanmıştır.

Kaynakça

- Augoustinos, M., Hastie, B., ve Wright, M. (2011). "Apologizing for historical injustice: Emotion, truth and identity in political discourse." *Discourse & Society*, 22/5, 507-531. <https://doi.org/10.1177%2F0957926511405573>
- Blatz, C. W., Schumann, K., ve Ross, M. (2009). "Government apologies for historical injustices." *Political Psychology*, 30/2, 219-241. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9221.2008.00689.x>
- Cohen, A. D., ve Olshtain, E. (1981). "Developing A Measure Of Sociocultural Competence: The Case Of Apology." *Language Learning*, 31/1, 113-134. <https://doi.org/10.1111/j.1467-1770.1981.tb01375.x>
- Çelik, H. (2020). "Rahatlama Birlikleri: Feminizm Çerçevesinde Bir Analiz." *Alternatif Politika*. 12/3, 516-541.
- Endo, O. (2003). "Nihon no Sensōsekinin wo Shazai suru Kotoba [The Language Used to Apologize for Japan's War Responsibility]", *Shakai GengoKaga* [The Japanese Journal of Language in Society], 3/1, 51-64. https://doi.org/10.19024/jajls.3.1_51
- Harris, S., Grainger, K., ve Mullany, L. (2006). "The pragmatics of political apologies." *Discourse & Society*, 17/6, 715-737. <https://doi.org/10.1177%2F0957926506068429>
- House, J., ve Kádár, D. Z. (2021). "German and Japanese war crime apologies: A contrastive pragmatic study." *Journal of pragmatics*, 177, 109-121. <https://doi.org/10.1016/j.pragma.2021.02.001>
- Kampf, Z. (2009). "Public (non-) apologies: The discourse of minimizing responsibility." *Journal of Pragmatics*, 41/11, 2257-2270. <https://doi.org/10.1016/j.pragma.2008.11.007>
- Lind, J. (2008). *Sorry States: Apologies in International Politics*. Cornell University Press.
- Ministry of Foreign Affairs of Japan. (1972). *Nihon Seifu to Chūka Jinmin Kyōwakoku Seifu no Kyōdō Seimei* [Japon Hükümeti ve Çin Halk Cumhuriyeti Hükümeti Ortak Bildirimi]. https://www.mofa.go.jp/mofaj/area/china/nc_seimei.html
- Ministry of Foreign Affairs of Japan. (1982). 'Rekishi Kyōkasho' ni kan suru Miyazawa Naikaku Kanbō Chōkan Danwa ['Tarih Ders Kitapları' ile İlgili Kabine Genel Sekreteri Miyazawa'nın Konuşması]. <https://www.mofa.go.jp/mofaj/area/taisen/miyazawa.html>

- Ministry of Foreign Affairs of Japan. (1986). *Naikaku Sōri Daijin sono Hoka no Kokumu Daijin ni yoru Yasukuni Jinja Kōshiki Sanpai ni Kan suru Gotōda Naikaku Kanbō Chōkan Danwa* [Başbakan ve Diğer Bakanlar Tarafından Yasukuni Tapınağı'na Yapılan Ziyarete İlişkin Kabine Genel Sekreteri Gotōda'nın Konuşması]. <https://www.mofa.go.jp/mofaj/area/taisen/gotouda.html>
- Ministry of Foreign Affairs of Japan. (1993a). *Ianfu Kankei Chōsa Kekka Happyō ni Kan suru Kōno Naikaku Kanbō Chōkan Danwa* [Rahatlatan Kadınlara İlişkin Soruşturma Sonucunun Açıklanması ile İlgili Kabine Genel Sekreteri Kōno'nun Konuşması]. <https://www.mofa.go.jp/mofaj/area/taisen/kono.html>
- Ministry of Foreign Affairs of Japan. (1993b). *Kokkai ni okeru Naikaku Sōri Daijin oyobi Gaimu Daijin no Enzetsu* [Ulusal Mecliste Başbakan ve Dışişleri Bakanının Konuşmaları]. https://www.mofa.go.jp/mofaj/gaiko/bluebook/1993_1/h05-1-shiryō-1.htm
- Ministry of Foreign Affairs of Japan. (1994). *'Heiwa Yūkō Kōryū Keikaku' ni kan suru Murayama Naikaku Sōri Daijin no Danwa*. [Barış ve Dostluk Etkileşimi Planı ile İlgili Başbakan Murayama'nın Konuşması]. <https://www.mofa.go.jp/mofaj/area/taisen/murayama.html>
- Ministry of Foreign Affairs of Japan. (1995a). *Murayama Naikaku Sōri Daijin ni yoru 'Josei no tame no Ajia Heiwa Kokumin Kikin' Hassoku no Goaisatsu*. [Başbakan Murayama'nın 'Kadınlar için Asya Barış Milli Fonu' Açılış Konuşması]. https://www.mofa.go.jp/mofaj/area/taisen/m_hosoku.html
- Ministry of Foreign Affairs of Japan. (1995b). *'Sengo Gojū Shūnen no Shūsen Kinenbi ni atatte' (Iwayuru Murayama Danwa)* [Savaşın Bitiminin Ellinci Yıldönümü Üzerine (Murayama Konuşması)]. https://www.mofa.go.jp/mofaj/press/danwa/07/dmu_0815.html
- Ministry of Foreign Affairs of Japan. (1997). *Sōri Naigai Kisha Kaiken Kiroku* [Başbakanın Basın Açıklamasının Kaydı]. https://www.mofa.go.jp/mofaj/kaidan/kiroku/s_hashi/arc_97/china97/kaiken.html
- Ministry of Foreign Affairs of Japan. (1998). *Heiwa to Hatten no tame no Yūkō Kyōryoku Pātonāshipu no Kōchiku ni kan suru Nicchū Kyōdō Sengen* [Barış ve Kalkınma İçin Dostluk ve İş Birliği Partnerliğinin İnşası ile İlgili Japon-Çin Ortak Bildirimi]. https://www.mofa.go.jp/mofaj/area/china/nc_sengen.html
- Ministry of Foreign Affairs of Japan. (2000). *Shin no Yūkō Kyōryoku Pātonāshipu wo Motomete* [Gerçek Dostluk ve İş Birliği Partnerliği İçin]. https://www.mofa.go.jp/mofaj/press/enzetsu/12/ekn_0830.html
- Ministry of Foreign Affairs of Japan. (2001a). *Heisei Jūyonendo yori Shiyō sareru Chūgakkō no Rekishi Kyokasho ni tsuite* [2002 Yılından İtibaren Kullanılacak Olan Ortaokul Tarih Ders Kitapları ile İlgili]. https://www.mofa.go.jp/mofaj/press/danwa/13/dfu_0403.html
- Ministry of Foreign Affairs of Japan. (2001b). *Moto Ianfu no Katagata ni tai suru Koizumi Naikaku Sōri Daijin no Tegami* [Eski Rahatlatan Kadın Olan Şahıslara Başbakan Koizumi'nin Mektubu]. <https://www.mofa.go.jp/mofaj/area/taisen/letter.html>
- Ministry of Foreign Affairs of Japan. (2005). *Ajia-Afrika Shunō Kaigi ni okeru Koizumi Sōri Daijin Supīchi* [Asya-Afrika Zirvesinde Başbakan Koizumi'nin Konuşması]. https://www.mofa.go.jp/mofaj/press/enzetsu/17/ekoi_0422.html
- Murphy, J. (2015) "Revisiting the apology as a speech act: The case of parliamentary apologies." *Journal of Language and Politics*, 14/2, 175-204. <https://doi.org/10.1075/jlp.14.2.01mur>
- National Diet Library Research System. (1993). *Dai Hyaku Nijū Hachikai Kokkai Sangiin Honkaigi* [Yüz Yirmi Sekizinci Üst Meclis Ana Toplantısı]. <https://kokkai.ndl.go.jp/txt/112815254X00319930924/30>
- Prime Minister of Japan and His Cabinet. (2010). *Naikaku Sōri Daijin Danwa* [Başbakanın Konuşması]. <https://www.kantei.go.jp/jp/kan/statement/201008/10danwa.html>
- TDK Sözlük Anlamı. (t.y.). <https://sozluk.gov.tr/>
- Web Archiving Project. (1995). *Shūgiin de Saitaku shita 'Rekishi o Kyōkun ni Heiwa e no Ketsui o Arata ni suru Ketsugi'* [Üst Mecliste Alınan 'Tarihin Eğiticiliğiyle Barış Kararlılığının Yenilenmesi Kararı']. <https://warp.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/285128/www.ioc.u-tokyo.ac.jp/~worldjpn/documents/texts/docs/19950609.O1J.html>
- Web Archiving Project. (1996). *Nikkan Kyōdō Kisha Kaiken* [Japonya-Kore Ortak Basın Açıklaması]. <https://warp.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/11242326/www.kantei.go.jp/jp/hasimotosouri/speech/1996/kisya-0625.html>

- Web Archiving Project. (1997). *Yomiuri Kokusai Keizai Konwakai ni okeru Hashimoto Sōri Daijin Enzetsu, Aratana Taichū Gaikō o Mezashite [Yomiuri Gazetesi Uluslararası Ekonomi Toplantısında Başbakan Hashimoto'nun Konuşması, Çin'e Karşı Yeni Bir Diplomasiye Doğru]*. <https://warp.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/12117138/worldjpn.grips.ac.jp/documents/texts/exdpm/19970828.S1J.html>
- Web Archiving Project. (2001). *San Francisco Heiwa Jōyaku Shomei Gojussūnen Kinen Shikiten ni okeru Tanaka Gaimu Daijin Enzetsu [San Francisco Barış Anlaşmasının İmzalanmasının Ellinci Yıldönümü Anma Töreninde Dışişleri Bakanı Tanaka'nın Konuşması]*. <https://warp.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/12117138/worldjpn.grips.ac.jp/documents/texts/exdfam/20010908.S1J.html>
- Web Archiving Project. (2003). *Zenkoku Senbotsusha Tsuitōshiki, Naikaku Sōri Daijin Shikiji [Ulusal Şehit Cenazesi, Başbakanın Konuşması]*. https://warp.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/244428/www.kantei.go.jp/k/speech/2004/08/15_1.html
- Web Archiving Project. (2005). *Naikaku Sōri Daijin Danwa [Başbakanın Konuşması]*. <https://warp.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/11236451/www.kantei.go.jp/jp/koizumispeech/2005/08/15danwa.html>
- Web Archiving Project. (2007). *Heisei Jūkyūnen Shigatsu Jūyokka Kyanpu Dēbitto nite Okonawareta Abe Sōri to Busshu Daitōryō ni yoru Kyōdō Puresu Gyōji [14 Nisan 2007'de Camp David'de Başbakan Abe ile Başkan Bush'un Ortak Basın Açıklaması]*. <https://warp.ndl.go.jp/info:ndljp/pid/243518/www.kantei.go.jp/jp/abespeech/2007/04/27press.html>
- Weber, T. (2018). "Apology Failures: Japan's Strategies Towards China and Korea in Dealing with Its Imperialist Past." *The Palgrave Handbook of State-Sponsored History After 1945*, (Dü: B. Bevernage ve N. Wouters), 801-816, Palgrave Macmillan, Londra.
- Weblio. (t.y.). *Ayamaru no imi ya tsukai kata [Ayamaru'nun anlamı ve kullanımı]*. <https://www.weblio.jp/content/謝る>
- Weblio. (t.y.). *Hansei no imi ya tsukai kata [Hansei'nin anlamı ve kullanımı]*. <https://www.weblio.jp/content/反省>
- Weblio. (t.y.). *Owabi no imi ya tsukai kata [Owabi'nin anlamı ve kullanımı]*. <https://www.weblio.jp/content/お詫>
- Yamazaki, J. (2006). *Japanese apologies for World War II: A rhetorical study*, Routledge.

Beyan ve Açıklamalar (Disclosure Statements)

1. Bu çalışmanın yazarları, araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyduklarını kabul etmektedirler (The authors of this article confirm that their work complies with the principles of research and publication ethics).
2. Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir (No potential conflict of interest was reported by the authors).
3. Bu çalışma, intihal tarama programı kullanılarak intihal taramasından geçirilmiştir (This article was screened for potential plagiarism using a plagiarism screening program).